

Analyse af Køss - årsager til variation i salgstal

Resumé og vurderinger

Astrid Dahl, cand techn.soc., 2006

Kapitel 2 Resumé og vurderinger

I rapporten præsenteres indledningsvis en salgsanalyse (2.1), hvor formålet er at illustrere salget i skoleboderne, ud fra hvad der sælges og ud fra nogle betragtninger af kundegrundlaget.

Afsnit 2.2, 2.3 og 2.4 har til formål at beskrive en række forhold, der formodes at øve indflydelse på hvordan skoleboden fungerer på de forskellige skoler. Ud fra en række skolebesøg, interview og mødedeltagelse er der dannet et overblik over forhold der kan forklare salgstillene, idet der er set på

- Generelle forhold
- Forhold på skolen
- Forhold der vedrører skoleboden
- Forskellige gruppers tilgang til skoleboden
- Selve Køss-konceptet

Til sidst vurderes aktuelle og potentielle effekter ved skolebodsordningen (3.1), samt relevante fremtidige indsatsområder (3.2).

Salgsanalysen (2.1)

Hvad sælges i skoleboderne

Af salgsanalysen fremgår det at salget fordeler sig noget anderledes på de forskellige varegrupper end man, som udgangspunkt, har forestillet sig. Der bliver solgt over dobbelt så meget af det 'supplerende sortiment' og betydelig færre varme retter samt boller med fyld i forhold til den oprindeligt skønnede fordeling.

Der er desuden stor forskel på hvor mange varme retter der sælges på skolerne. Enkelte skoler sælger rigtig meget varm mad, mens der på 17 skoler kun sælges op til 10 varme retter i gennemsnit om dagen. Denne forskel er ikke nødvendigvis relateret til skolens størrelse. Derudover er det tydeligt at de forskellige varme retter på menuen er mere eller mindre populære. På de seks caseskoler bliver der på den bedst sælgende dag solgt tre en halv gange så meget varm mad, som på den dag hvor der i gennemsnit sælges færrest varme retter.

Andel af elever der handler

Tages der udgangspunkt i det antal elever der har mulighed for (dvs. ikke er afskåret fra-) at handle i boden, var det i gennemsnit **21,6%** af eleverne der benyttede skoleboden i marts 2006.

Da det generelle billede er at de ældste elever stort set ikke benytter boden (blandt andet som følge af det sociale aspekt der er, ved at måtte forlade skolen), kan det være relevant at fraregne de ældste klasser ved fastlæggelse af kundegrundlaget. Andelen af elever der handler i boden er ved denne fremgangsmåde **26,5 %**.

Dette gennemsnit dækker imidlertid også over store forskelle, idet der på én skole er helt ned til **7,3 %** af skolens elever der handler, mens det på en anden skole er op til **58,3 %** af eleverne (disse to skoler har næsten det samme antal elever). På ca. halvdelen af skolerne ligger andelen af handlende elever på 10 til 20 %. Ser man på hvor mange kunder dette svarer til, er det tydeligt at der er stor forskel på hvor travlt der er i de forskellige boder. På flere skoler er der i gennemsnit 30 til 40 kunder om dagen, mens der på enkelte skoler er op mod 200 kunder i boden på en dag.

Forhold der kan forklare salgstil (2.2-2.4)

Generelle forhold

Den danske 'madpakkekultur' er en helt generel faktor, der for en del familiers vedkommende betyder at køb af skolemad ikke umiddelbart er en selvfølge.

Hvilket område skolen ligger i, har generelt betydning for skoleboden, idet man på nogle skoler har mange børn fra velstillede, travle familier, der er glade for den serviceydelse der ligger i at børnene kan købe mad på skolen. Andre skoler har en del elever fra socialt belastede familier, hvor der af andre årsager ikke er overskud til at smøre madpakke, mens det at give barnet en tyver med i skole er overskueligt. I forhold til nærområdet varierer mængden og karakteren af madtilbud lige udenfor skolen betydeligt og dette betyder større eller mindre grad af konkurrence til skoleboden.

Skolerelaterede forhold

Det kan have betydning for skoleboden, hvordan skolen generelt fungerer, - om skolen har mange andre udfordringer f.eks. relateret til elevernes etniske baggrund, ligesom skolens størrelse og overordnede kultur har betydning for, hvordan det at drive skolebod håndteres. Der er endvidere stor forskel på hvordan skolebodsarbejdet organiseres, for de elever der arbejder i boden.

Forhold vedrørende skoleboden

De fysiske rammer for skoleboden er meget forskellige fra skole til skole. Det kan gøre en forskel, om skoleboden er placeret i et afsides anonymt hjørne i kælderen eller meget centralt på skolen i lyse indbydende lokaler. På enkelte skoler betyder placeringen af skoleboden at nogle klasser er afskåret fra at handle i boden, fordi klasserne er fordelt i forskellige bygninger, adskilt af en vej.

Formidling

Formidling af skoleboden på skolen, er væsentlig for hvor højt salget er og det kan konstateres, at det er meget forskelligt hvordan dette håndteres fra skole til skole. Kun halvdelen af skolerne nævner skoleboden på deres hjemmeside. Nogle skoler bruger aktivt menuplakaterne og skolerne skilter i det hele taget mere eller mindre med skoleboden.

Forskellige gruppers tilgang til boden

Såvel de generelle forhold, de skolerelaterede forhold, som de forhold der vedrører selve skoleboden, giver samlet set nogle meget forskellige betingelser for at drive skolebod og for at tiltrække kunder til boden.

Eleverne

Elevernes tilgang til skoleboden og til selve maden er til dels uforudsigelig. På nogle skoler er det især de yngste der handler i boden, på andre især de mellemste klassetrin, mens det på næsten alle skoler er sådan at de ældste elever fravælger boden til fordel for noget de kan købe udenfor skolen. I forhold til elevernes madpræferencer er nogle af retterne på menuen 'sikre vindere' på rigtig mange skoler, f.eks. 'burgerbox', mens andre retter sælger godt på én skole og slet ikke på en anden. Der kan tilsyneladende opstå en trend for bestemte produkter, ligesom det generelt kan være mere eller mindre 'sejt' at handle i boden på de forskellige skoler.

De elever der arbejder i skoleboden, kan, sammen med skolebodslæreren, være med til at præge stemningen i boden og være mere eller mindre gode til at fremme salget, f.eks. ved at præsentere udvalget og søge at 'nøde' kunderne og generelt have en positiv holdning til maden.

Skolebodslærerne

Den enkelte skolebodslærers tilgang til skoleboden, har indflydelse på hvordan boden fungerer og på hvilke aspekter der er mest centrale i de forskellige skoleboder. På baggrund af det forskellige materiale som denne rapport er baseret på, kan der iagttages fem forskellige tilgange:

- Den innovative skolebodslærer – fokus på at drive forretning og at organisere skolebodsarbejdet på en 'smart' og innovativ måde

- Den omsorgsfulde skolebodslærer – ser det som sin opgave at yde omsorg for børnene og arbejder hårdt for at få en hyggelig og velfungerende skolebod
- Den trætte skolebodslærer – generelt lidt udbrændt, er måske blevet 'placeret' i boden, magter ikke rigtig at få boden til at fungere
- Den kritiske skolebodslærer – er utilfreds med en række forhold omkring skoleboden og det at være skolebodslærer, eventuelt en skoleledelse der er kritisk overfor boden
- SkolebodsLæreren – fokus på de faglige og dannelsesmæssige aspekter ved skoleboden og elevernes arbejde i boden

Endvidere har det betydning hvordan gruppen af skolebodslærere på den enkelte skole fungerer. Dette både i forhold til at 'holde gejsten oppe', den daglige koordination af arbejdet og løsning af eventuelle problemer i forbindelse med skoleboden. En del lærere oplever, at betingelserne for at drive skolebod ikke er optimale, blandt andet på grund af knappe tidsmæssige ressourcer, mens andre lærere er glade for at være skolebodslærere og skoleboden fungerer overvejende godt, eventuelt som følge af at skoleledelsen har tildelt ekstra timer til arbejdet, oveni de 200 timer fra forvaltningen.

Skoleledelsen

Skoleledelsens opbakning eller mangel på samme, har således også betydning for hvordan skoleboden fungerer. Dette fordi skoleledelsen er med til at sætte rammerne for skoleboden, i form af de fysiske og de organisatoriske rammer. Allerede ved skemalægning signaleres hvordan skoleboden prioriteres på skolen, i forhold til hvordan skolebodstimerne fordeles og hvordan de valgte læreres skema tilrettelægges, f.eks. om læreren har fjerde lektion afsat til skoleboden. Det kan endvidere være en ledelsesmæssig beslutning at fordele nogle af de opgaver der er relateret til skoleboden, på sekretær, skolebetjent eller egne skuldre. Nogle ledere giver udtryk for at skoleboden er en vigtig del af skolens daglige virke, mens enkelte er kritiske overfor konceptet og mener at skolen bruger uforholdsmæssig mange ressourcer på skoleboden i forhold til det antal børn der har glæde af den.

Forældrene

Forældrenes indstilling til skoleboden kommer til udtryk ved, om de vælger at give deres børn penge med til skolemad eller ej. Det er ret begrænset hvor meget forældrene opleves at forholde sig til skoleboden, om end der udtrykkes bekymring for det at børnene har penge med i skole og de problemer dette i visse tilfælde medfører. Det er meget forskelligt i hvilket omfang skolerne kommunikerer med forældrene om skoleboden og – maden.

Samlet set, kan der på en skole være en positiv kultur omkring skoleboden, idet der opleves bred opbakning og interesse fra mange forskellige parter, ligesom det omvendte kan være tilfældet. *En negativ tilgang fra skolens side, kombineret med en række områderelaterede forhold der ikke er fremmede for salget i skoleboden, medfører naturligvis et meget lavere salg, end på en skole der både har en positiv tilgang og i øvrigt 'salgsfremmende' forhold.*

Det er ikke muligt, ud fra de foretagne analyser, at vurdere i hvor stort omfang de skitserede forhold øver indflydelse på salget i skoleboden, men det er muligt at få et indtryk af de meget forskelligartede forhold der spiller ind og 'spiller sammen', på de forskellige skoler.

Køss-konceptet (2.4)

Den daglige koordination af maden og justering af mængderne, er afhængig af en række oplysninger fra skolerne, som ikke altid sendes til køkkenet. Dette kan vedrøre afbestilling af mad, hvis dele af skolen er 'ude af huset' og informationer om hvordan de enkelte retter sælger, f.eks.

hvis efterspørgslen har været større end udbuddet. Dialog mellem skole og køkken opleves som en forudsætning for at få systemet til at fungere godt.

Vedrørende økonomien i skolemaden, er det både en fordel og en ulempe at skolerne ikke betaler for det de *ikke* sælger. Det kunne risikere at være meget dyrt for den enkelte skole at skulle finansiere spildet, mens det på den anden side ikke fremmer salget at man uforpligtende kan sende alle retter retur.

Kontakten mellem skoler, sekretariat og køkken er i mange tilfælde ret begrænset. En del skoler har en minimal kontakt, der kun består af den daglige udveksling med køkkenet af følge/retursedler, mens andre skoler også deltager i de erfa-møder der er mødepligt til to gange om året og eventuelt selv henvender sig lejlighedsvis til køkkenet og/eller sekretariat.

Vurderinger og anbefalinger (3)

Hvad kan effekterne være ved at have en skolebod (3.1)

- Et socialt samlingspunkt
- Mætte børn som lærer bedre og generelt fungerer bedre i skolen. Skoleboden er nogle steder et alternativ til ingen frokost.
- Sundere børn? Alt efter hvad alternativet ville være og alt efter hvad de vælger i boden.
- En sjovere skoledag
- Bedre trivsel som følge af en omsorg for børnenes fysiske velbefindende
- Et fagligt løft, for nogle af dem der arbejder i boden
- Et socialt løft, fx for lidt utilpassede drenge med 'for store overarme', der kan gå ind i en rolle som *høflig ekspedient* i boden og høste anerkendelse for det...
- Motivation for at lære fx at regne (man kan se en mening med det)
- En anledning til at tage emner op omkring sundhed, livsstil, økologi, hygiejne, madkultur...
- Tilfredse forældre, der er sikre på at deres børn har mulighed for at købe et sundt måltid i spisepausen

Hvorvidt det er muligt at realisere eller øge de nævnte effekter af skoleboden og skolemaden, afhænger af skolens samlede indsats og forudsætter at de basale aspekter af skolemadsordningen fungerer.

Fremtidige indsatsområder (3.2)

På baggrund af denne rapport kan der gives en række anbefalinger til det fremtidige arbejde med Køss. Anbefalingerne er især møntet på forvaltningens tilgang til de skoler, der har et lavt salg og hvor skoleboden ikke er blevet en integreret del af skolen.

Krav til skolerne

- Der kan i højere grad stilles krav til skolerne, sådan at skolerne ansvarliggøres for hvordan skoleboden fungerer, eventuelt ud fra specifikke succeskriterier, udarbejdet i samarbejde med alle interessenter

Bedre forankring

- Der kan arbejdes på at fremme betingelserne for en bedre forankring af skoleboden, ved at skolerne i højere grad får mulighed for at gøre skoleboden til 'deres egen' og sikres medindflydelse

Kommunikation til skolerne

- Da det ikke er muligt for sekretariatet at nå forældre/elever udenom skolen, bør kommunikationsstrategien for Køss i højere grad relateres til skolerne. På en del skoler skal idéen om skoleboden stadig 'sælges' og den generelle interesse for skoleboden skal vækkes

Følge salget

- Salget bør følges nøjere, eventuelt ved at følge den månedlige omsætning på hver skole, og sådan at der etableres muligheder for at gribe ind hvis salget dykker

Skoleboden som et fagligt forum

- En større relevans for skolerne, kan opnås ved at styrke lærings- og dannelsesaspekterne i Køss-konceptet, sådan at lærernes faglighed kommer i spil. Dette kræver at lærere udvælges til skolebodsarbejdet ud fra deres kompetencer, på linje med udvælgelsen af undervisere til andre fag. Skoleboden kan derved blive et både fagligt og socialt forum.